

звертається до кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури за місцем свого проживання чи перебування в Україні із заявою про його включення до Єдиного реєстру адвокатів України (нададі – ЄРАУ). Детальний порядок включення адвоката іноземної держави до ЄРАУ регулюється Положенням про перелік документів та порядок включення адвоката іноземної держави до Єдиного реєстру адвокатів України, затвердженим рішенням Ради адвокатів України від 1 червня 2013 року № 155.

Аналізуючи підстави для відмови у включенні адвоката іноземної держави до ЄРАУ, слід прокоментувати, що підстава, передбачена в пункті 2 частини 4 статті 59 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», носить швидше формальний характер і поширюється на дуже вузьке коло осіб. До таких осіб входять колишні українські адвокати, які встигли протягом двох років від прийняття рішення про припинення права на їх заняття адвокатською діяльністю в якості адвоката України, зробити наступне: (1) вийти з громадянства України та набути громадянства іноземної держави; (2) набути статусу адвоката іноземної держави; (3) подати заяву про включення до Єдиного реєстру адвокатів України з належним пакетом документів.

На наш погляд, коло підстав для відмови у включенні адвоката іноземної держави до ЄРАУ слід розширити за рахунок доповнення частини 4 статті 59 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» такою нормою: «У випадку притягнення заявника до дисциплінарної відповідальності за час здійснення ним адвокатської діяльності в країні, де адвокат іноземної держави отримав право здійснювати адвокатську діяльність, і, якщо кваліфікаційно-дисциплінарна комісія адвокатури вважатиме проступок адвоката несумісним з можливістю заняття адвокатською діяльністю на території України».

В.І. Поклад

кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін
(Луганський державний університет внутрішніх
справ імені Е.О. Дідоренка, м. Северодонецьк)

ПРО ГРОМАДСЬКУ ДУМКУ ТА ПРОФЕСІЙНУ ЕТИКУ ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ

Більш ніж півтора століття тому один з придворних генералів російського імператора Миколи Першого Я. Ростовцев вкрай

чітко висловився стосовно співвідношення понять «совість» та «служба»: «Совість потрібна людині у приватному, домашньому побуті, а на службі і у цивільних зносинах її замінює вище начальство». Незважаючи на певну гротескність цього афоризму, у ньому вбачається концентрована мудрість щодо найвищої чесноти ієрархічно побудованих інститутів. У першу чергу – армії, а також і поліції, що в період пізнього феодалізму виокремилася саме з армійських структур.

Більш того: коли в Російській імперії створювалась поліція, до неї потрапляли ті, хто за своїми моральними та фізичними параметрами не могли служити в армії. А служба в поліції вважалась невдячною, брудною роботою [1, с. 151].

Таким чином, протягом кількох століть у діяльності вітчизняних правоохоронців сформувалась досить міцна тенденція «аморальної дисциплінарності», на яку не зміг достатньо ефективно вплинути навіть радянський період історії із спробою зміни ситуації шляхом перетворення поліцейських структур на «народну міліцію». Все одно поліція / міліція функціонували як мілітарна (воєнізована) вертикаль, покликана бути або «караальним мечем самодержавства», або «бойовим загonom партії», або «озброєним органом виконавчої влади» (стаття 1 Закону України «Про міліцію» від 20.12.1990). Декларовані нормативними документами етичні принципи на практиці у переважній більшості ситуацій приносились у жертву необхідності підпорядковуватись вимогам «ефективності», які визначались «нагорі» і не завжди враховували норми моралі. Дисципліноване виконання «показників» (у багатьох випадках – за будь-яку ціну) влаштовувало вище керівництво МВС, але громадян країни такий стан не задовольняв, про що свідчили опитування громадської думки [див. напр.: 2].

Кожний працівник поліції може навести багато прикладів покарань своїх колег за так звану «аморалку». Та прохання пригадати випадки заохочення за поведінку моральну примушує співбесідника надовго замислитись. Інколи навіть доводилось чути, що «у міліції відсутність покарань – це вже заохочення».

Певним побічним наслідком «аморальної дисциплінарності» можна вважати таке явище, як зловживання спиртними напоями серед працівників міліції. Так, за даними медичної служби МВС Російської Федерації, до 20 % працівників поліції страждають на алкоголізм [3, с. 205]. Загальновідомо, що алкоголь – традиційний засіб зменшення докорів сумління, що виникають при виконання не завжди коректних відносно моралі наказів керів-

ництва. А екстраполяція російських даних на українську ситуацію цілком коректна, адже довгі роки саме російська міліція / поліція вважалась зразком для вітчизняних правоохоронців.

Армійська дисциплінарна вертикаль функціонально досить обмежена. Найбільш ефективною вона може бути на війні, де беззаперечне виконання наказів є запорукою успіху. Але й тут є велика залежність від особистості воєначальника, його вмінь та талантів і, врешті-решт, його моральних якостей. І до того ж, протидіяти сучасним злочинам правоохоронцям найчастіше доводиться наодинці або малими групами, а ніяк не великими стройовими підрозділами.

На мою думку, «аморальна дисциплінарність» була одним з суттєвих чинників кризових явищ в українській міліції, що вимагали докорінної зміни принципів її функціонування.

Уже в першій статті Закону України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 року ми бачимо відхід від жорстко ієрархічної системи у МВС. По-перше, з нової дефініції виключено термін «озброєний орган» (з Закону України «Про міліцію» від 20.12.1990 року), що ідеологічно посилював мілітарність МВС. По-друге, у визначенні Національної поліції з'явилися слова «орган... який служить суспільству», що можна трактувати як методологію визначення нових індикаторів ефективності правоохоронної діяльності, відмінних від попередньої системи показників. Стаття 11 Закону України «Про Національну поліцію» максимально конкретизує цю нову методологію: «Рівень довіри населення до поліції є основним критерієм оцінки ефективності діяльності органів і підрозділів поліції».

За допомогою зміни основних критеріїв оцінки ефективності Національна поліція України має здійснити перехід від карально-репресивної моделі діяльності до сервісно-обслуговуючої. Демілітаризація поліції, служба суспільству, яке, власне, і є носієм моралі, підвищення значення довіри населення до поліцейських, чия діяльність вимушена переорієнтовуватись на загальні уявлення про моральність, здатні звільнити правоохоронців від того стану, коли вони (явно чи латентно) перебували заручниками «заміни совісті вищим начальством».

Література:

1. По обе стороны закона: Криминальная психология / Авт.-сост.: О.В. Тимченко, В.Б. Шапар. – Х. : Прапор, 1999. – 684 с.

2. Милиция в зеркале общественного мнения: Информационно-аналитические материалы по результатам социологических исследований. Вып. 3 / Луган. гос. ун-т внутр. дел им. Э.А. Дидоренко ; [отв. ред. канд. филос. наук, доц. В.И. Поклад]. – Луганск : РИО ЛГУВД им. Э.А. Дидоренко, 2009. – 64 с.

3. Гишинский Я. Российская полиция: вчера, сегодня, завтра // Гишинский Я. Девиантность, преступность и социальный контроль в «новом мире». Сборник статей. СПб.: Издательский Дом «Алеф-Пресс», 2012. – 352 с.

С.В. Прилуцкий

доктор юридичних наук, доцент,
професор кафедри правосуддя
(Київський національний університет
імені Тараса Шевченка, м. Київ)

СУДОВІ ПОВНОВАЖЕННЯ ВИЩОЇ РАДИ ПРАВОСУДДЯ: ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ

Для забезпечення реалізації повноти державної влади в рамках національних правових систем не так давно почали утворюватися та функціонують органи, до повноважень яких, окрім іншого, входить здійснення судової юрисдикції. В Україні прикладом такого органу може стати Вища рада правосуддя (далі – ВРП), яка наділена спеціальними судовими повноваженнями у сфері юстиції.

Варто згадати, що у справі «Олександр Волков проти України» (2013 р.) ЄСПЛ встановив, що ніщо не заважає назвати «судом» конкретний національний орган, який не входить до судової системи. Адміністративний або парламентський орган може вважатися «судом» у матеріально-правовому значенні цього терміну, що призведе до можливості застосування ст. 6 Конвенції до спорів державних службовців.

Крім того, ЄСПЛ зазначив, що вирішуючи справу заявника та виносячи обов'язкове для виконання рішення, Вища рада юстиції, парламентський комітет та пленарне засідання парламенту разом виконували функцію суду. Обов'язкове для виконання рішення про звільнення заявника було згодом переглянуто ВАСУ, який є судом, що входить до національної судової системи, у класичному розумінні цього слова.